

Uchwała nr 315/xxIII/2018
Rady Powiatu w Płocku
z dnia 29 marca 2018 roku

w sprawie: przyjęcia „Sprawozdania Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku z realizacji Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych w powiecie płockim na lata 2014-2018 w 2017 roku”.

Działając na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 5 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1868 z późniejszymi zmianami) oraz art. 35a ust. 1 pkt 1 lit. b i c ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 2046 z późniejszymi zmianami)

Rada Powiatu w Płocku uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się: „Sprawozdanie Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku z realizacji Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych w powiecie płockim na lata 2014-2018 w 2017 roku” w brzmieniu jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwałę należy przekazać Dyrektorowi Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

/-/ Lech Dąbrowski

Załącznik
do uchwały nr 315/XXXI/2018
Rady Powiatu w Płocku
z dnia 21 marca 2018r.



Sprawozdanie
Powiatowego Urzędu Pracy
w Płocku z realizacji w 2017 roku

**“POWIATOWEGO PROGRAMU DZIAŁAŃ NA RZECZ
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ZAKRESIE
REHABILITACJI ZAWODOWEJ I ZATRUDNIANIA
ORAZ PRZESTRZEGANIA PRAW OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE PŁOCKIM
NA LATA 2014-2018”**



Powiatowy Urząd Pracy
09-400 Płock, ul. Kostrogaj 1
plock.praca.gov.pl



Powiat Płocki
dobrze ułożony

I. Wyposażenie osób niepełnosprawnych w umiejętności poruszania się po rynku pracy, rozpoznanie indywidualnych potrzeb i cech beneficjentów i ich właściwe ukierunkowanie

Osoby niepełnosprawne w powiecie płońskim stanowią grupę bardzo zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności oraz cech wyznaczających ich potrzeby i ograniczających możliwości samodzielnego zaspokajania tych potrzeb. Obrazują to poniższe tabele:

a) Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu wg kategorii wiekowych:

Przedział wieku	Osoby bezrobotne niepełnosprawne		Osoby poszukujące pracy niepełnosprawne niepozostające w zatrudnieniu	
	Ogółem w końcu 2017 roku	Ogółem w końcu 2016 roku	Ogółem w końcu 2017 roku	Ogółem w końcu 2016 roku
18-24	6	13	0	1
25-29	18	18	1	0
30-39	41	29	12	13
40-44	9	11	5	5
45-49	12	28	4	5
50-54	31	32	6	4
55-59	28	43	2	5
60 lat i powyżej	9	14	7	4
Ogółem	154	188	37	37

b) Struktura niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu według stopni niepełnosprawności:

Stopień niepełnosprawności	Osoby bezrobotne niepełnosprawne		Osoby poszukujące pracy niepełnosprawne niepozostające w zatrudnieniu	
	Ogółem w końcu 2017 roku	Ogółem w końcu 2016 roku	Ogółem w końcu 2017 roku	Ogółem w końcu 2016 roku
Znaczny stopień niepełnosprawności	5	7	5	4
Umiarkowany stopień niepełnosprawności	39	51	28	32
Lekki stopień niepełnosprawności	110	130	4	1
Ogółem	154	188	37	37

c) Struktura niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu wg wykształcenia:

Wykształcenie	Osoby bezrobotne niepełnosprawne		Osoby poszukujące pracy niepełnosprawne niepozostające w zatrudnieniu	
	Ogółem w końcu 2017 roku	Ogółem w końcu 2016 roku	Ogółem w końcu 2017 roku	Ogółem w końcu 2016 roku
wyższe	11	9	3	2
policealne i średnie zawodowe	29	33	10	11
średnie ogólnokształcące	11	14	3	2
zasadnicze zawodowe	50	62	8	11
gimnazjalne i niższe	53	70	13	11
Ogółem	154	188	37	37

Powoduje to konieczność różnicowania i indywidualizowania pomocy adresowanej do osób niepełnosprawnych, które są statystycznie znacznie gorzej wykształcone, przejawiają niższą aktywność zawodową i – w konsekwencji, częściej niż ogół osób dotyka je zjawisko ubóstwa oraz brak im pozytywnego odbioru przez społeczeństwo. Narastająca od wieku szkolnego nierówność szans, pogłębiona zostaje w dorosłym życiu, poprzez gorsze przygotowanie do życia zawodowego i społecznego. Zła sytuacja na rynku pracy w pierwszej kolejności dotyka osoby niepełnosprawne.

Jednym z najważniejszych aspektów działalności Urzędu, z punktu widzenia osób niepełnosprawnych, jest poradnictwo zawodowe.

W związku z powyższym osoby niepełnosprawne bezrobotne i poszukujące pracy były objęte w 2017 roku poradnictwem zawodowym i informacją zawodową. Zadaniem tych form jest przede wszystkim pomoc w wyborze, zmianie zawodu oraz osiągnięciu dostosowania zawodowego do aktualnych potrzeb rynku pracy. Indywidualna informacja i zajęcia grupowe o charakterze informacyjno – aktywizującym dotyczyły wzajemnego konsultowania problemów i wymiany doświadczeń związanych z poszukiwaniem odpowiedniego zatrudnienia. Natomiast głównym celem zajęć aktywizacyjnych było zapoznanie uczestników z metodami aktywnego poszukiwania pracy, poznania swoich mocnych i słabych stron, nabycia umiejętności prowadzenia rozmowy z pracodawcą, nabycia umiejętności sporządzania dokumentów aplikacyjnych oraz zdobycie wiary we własne siły.

Osoby niepełnosprawne mają nie tylko problemy z wyborem zawodu, przygotowaniem się i uzyskaniem pracy zawodowej. Mają one także wiele problemów związanych z życiem osobistym, rodzinnym i społecznym. Rozwiązanie tych problemów warunkuje często lepszą karierę zawodową osoby niepełnosprawnej.

Jednocześnie bardzo ważnym elementem jest również budzenie świadomości samych tych osób, w odniesieniu do ich potrzeb oraz możliwości, jakie mogą wносить w życie społeczne i zawodowe. Rozwój osób niepełnosprawnych nie zależy bowiem wyłącznie od oddziaływań otaczającej ich zbiorowości ale od nich samych. Uzyskiwanie wiedzy przez osoby

niepełnosprawne na temat przysługujących im praw jest bardzo ważnym aspektem, pozwalającym sprawnie funkcjonować w społeczeństwie.

II. Stworzenie bezrobotnym niepełnosprawnym szansy zatrudnienia

1. Świadczenie przez Powiatowy Urząd Pracy usług pośrednictwa pracy, w tym rozszerzenie internetowego serwisu pośrednictwa pracy dla osób niepełnosprawnych

W obliczu wymagań stawianych przez pracodawców kandydatom do pracy, szanse osób niepełnosprawnych na znalezienie zatrudnienia są dużo mniejsze niż osób sprawnych.

Osoby niepełnosprawne najczęściej zainteresowane są pracą siedzącą, bez dźwigania, na jedną zmianę, bez dodatkowych wymagań. W tym momencie oczekiwania niepełnosprawnych rozmiągają się z wymaganiami określonymi w ofertach pracy, którymi dysponuje Powiatowy Urząd Pracy. Sytuacja w powiecie plockim w zakresie podaży pracy dla osób niepełnosprawnych jest bardzo trudna, gdyż do tutejszego Urzędu zgłaszanych jest mało tego typu ofert pracy.

Pracodawcy kierują się również stereotypami, uprzedzeniami a także obawami o sposób funkcjonowania osoby niepełnosprawnej w miejscu pracy i związanymi z tym konsekwencjami. Określone dysfunkcje osoby niepełnosprawnej, a także częste nieobecności związane np. z dłuższymi przerwami lub pobytem na turnusie rehabilitacyjnym, mogą powodować dezorganizację pracy i ponoszenie dodatkowych kosztów przez pracodawcę.

Podstawowymi czynnikami sprzyjającymi pozostawaniu bez pracy osób niepełnosprawnych jest niski poziom ich wykształcenia lub brak kwalifikacji poszukiwanych na rynku pracy oraz niemożność wykonywania wszystkich prac przez te osoby.

Ogółem w 2017 roku Powiatowy Urząd Pracy w Płocku dysponował **93** ofertami pracy dla osób niepełnosprawnych na **157** miejsc pracy. Pracodawcy najczęściej poszukiwali kandydatów na stanowiska:

- osoba sprzątająca,
- pracownik ochrony,
- kasjer sprzedawca,
- monter konstrukcji stalowych,
- elektromonter,
- kierowca autobusu,
- ślusarz,
- spawacz,
- pracownik biurowy.

2. Wizyty pośredników pracy w zakładach pracy w celu poszukiwania zatrudnienia odpowiadającego potrzebom osób niepełnosprawnych oraz rozpropagowywanie informacji wśród pracodawców o możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych w ramach programów subsydiowanych

Sytuacja dotycząca ofert pracy dla osób niepełnosprawnych w powiecie plockim jest trudna. Pracownicy Działu Marketingu i pracownicy Działu Pośrednictwa Pracy i Usług EURES regularnie odwiedzają pracodawców w celu zbierania ofert pracy i aktualizują własną bazę informacji o rynku pracy, a w szczególności o stanowiskach, gdzie sporządzają ich charakterystykę zwłaszcza pod kątem możliwości i dostosowania do potrzeb osób z różnymi typami niepełnosprawności. Taka charakterystyka konkretnych stanowisk pracy w istniejących zakładach pracy jest konieczna szczególnie dla oceny możliwości zawodowych i doboru odpowiedniej pracy dla osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności. Pracownicy Powiatowego Urzędu Pracy informują podczas wizyt również o możliwościach zatrudnienia w ramach programów subsydiowanych osób niepełnosprawnych i korzyściach z tego płynących. W 2017 roku zrealizowano **1239** tego typu wizyt pozyskując ogółem **2269** ofert pracy, w tym **43** oferty pracy dla osób niepełnosprawnych.

3. Organizowanie targów pracy oraz giełd pracy i innych przedsięwzięć ukierunkowanych na zatrudnianie osób niepełnosprawnych

Płockie Targi Aktywności Zawodowej

„Płockie Targi Aktywności Zawodowej” odbyły się 12 października 2017 roku w Hali Sportowej Orlen Arena w Płocku. Chęć wzięcia udziału

w targach zgłosiło około 70 wystawców, firm i instytucji, oprócz pracodawców znalazły się również agencje zatrudnienia, firmy szkoleniowe oraz urzędy.

Ideą przewodnią Targów, podobnie jak w latach ubiegłych, była promocja najbardziej przedsiębiorczych firm tworzących nowe miejsca pracy i udzielanie im kompleksowej pomocy w znalezieniu najbardziej wartościowych pracowników. Targi to doskonała okazja dla pracodawców, aby zaprezentować swoją ofertę szerokiemu gronu potencjalnych kandydatów do pracy oraz wzbogacić się o cenne informacje na temat postrzegania firmy na rynku pracy. Osobom szukającym pracy, w tym osobom niepełnosprawnym Targi dały dużą szansę na uzyskanie najbardziej aktualnych informacji o firmach i ich planach związanych z zatrudnieniem oraz o dostępnych ofertach pracy, a także o możliwościach odbycia stażu i praktyk. Dla chętnych i zainteresowanych osób odbył się panel konferencyjny na temat „Teoria w Praktyce na Rynku Pracy”.

Targi umożliwiły osobom bezrobotnym, poszukującym pracy, także niepełnosprawnym, bezpośrednie spotkanie z pracodawcami. U każdego z wystawców można było zapoznać się z ofertami oraz zostawić swoje CV. Osoby bezrobotne, poszukujące pracy, a także niepełnosprawne, mogły zapoznać się z aktualnymi ofertami pracy będącymi w dyspozycji Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku.

4. Upowszechnianie i udostępnianie informacji związanych z problematyką zatrudniania osób niepełnosprawnych poprzez opracowywanie ulotek i materiałów informacyjnych

Powiatowy Urząd Pracy w Płocku systematycznie upowszechnia informacje związane z problematyką zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Odbywa się to w bezpośrednich kontaktach z pracodawcami, osobami niepełnosprawnymi, poprzez artykuły w prasie, audycje radiowe oraz poprzez Internet (strona internetowa Powiatowego Urzędu Pracy). Na bieżąco są również do dyspozycji ulotki informacyjne dotyczące powyższej tematyki.

III. Tworzenie aktywnych form rehabilitacji zawodowej

1. Podnoszenie i zmiana kwalifikacji poszukiwanych na rynku pracy osobom niepełnosprawnym poprzez organizowanie szkoleń zawodowych

W 2017 roku PUP w Płocku w ramach środków pochodzących z Funduszy Europejskich skierował na szkolenia 3 osoby niepełnosprawne w zakresie:

Nazwa programu	Forma szkolenia	Ogółem liczba osób niepełnosprawnych
Szkolenie indywidualne (PO WER 2016/2017)	Szkolenia indywidualne „Kurs komputerowy ECDL PROFILE DIGCOMP 16”	2 osoby bezrobotne
Szkolenia indywidualne w ramach programu (RPO WM 2017/2018)	Szkolenia indywidualne „Kurs komputerowy ECDL PROFILE DIGCOMP 16”	1 osoba bezrobotna
Razem		3 osoby

2. Organizowanie aktywnych programów rynku pracy (tj. staży, robót publicznych, prac interwencyjnych) dla osób niepełnosprawnych w celu stworzenia jak największej ilości miejsc pracy

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia lub awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy.

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej realizowano w oparciu o ustawę z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W ramach przyznanych środków PFRON w 2017 roku Powiatowy Urząd Pracy w Płocku dysponował ogólną kwotą **188.165,00 zł** na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, z czego:

- na refundację pracodawcom kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej (art. 26e ustawy) – 83.955,00 zł,
- na udzielenie osobom niepełnosprawnym jednorazowego dofinansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej (art. 12a ustawy) – 83.000,00 zł,
- realizacja usług i instrumentów rynku pracy, w tym organizacja stażu dla osób niepełnosprawnych (art. 11 ust.2) – 21.210,00 zł.

Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej zarejestrowanej w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy nie pozostająca w zatrudnieniu może zostać przyznany pracodawcy, jeżeli zatrudni tą osobę przez okres co najmniej 36 miesięcy.

Kwota refundacji na jedno stanowisko pracy nie może przekroczyć 15-krotności przeciętnego wynagrodzenia, obowiązującego w dniu podpisania umowy, podlega negocjacji a jej wysokość jest uzależniona przede wszystkim od :

- potrzeb lokalnego rynku pracy,
- liczby osób niepełnosprawnych o określonych kwalifikacjach zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy,
- kosztów wyposażenia stanowiska pracy,
- wkładu pracodawcy w wyposażenie stanowiska pracy.

Zwrot obejmuje:

- 1) udokumentowane koszty zakupu lub wytworzenia wyposażenia stanowiska pracy, na którym będzie wykonywać pracę osoba niepełnosprawna,
- 2) kwotę podatku nie podlegającego odliczeniu:
 - podatku od towarów i usług,
 - podatku akcyzowego,
 związanych z przedmiotami opodatkowania określonymi w pkt. 1

Wypłata środków następuje w terminie 14 dni od dnia przedstawienia przez pracodawcę pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy o przystosowaniu stanowiska pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osoby zatrudnionej na tym stanowisku.

W 2017 roku Powiatowy Urząd Pracy w Płocku ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych podpisał dwie umowy na zrefundowanie 2 stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych. W ramach rotacji zatrudnienia na dotychczas utworzonych stanowiskach, zatrudnienie uzyskały 3 osoby.

W 2017 roku ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych 3 osoby rozpoczęły staż.

Osoby bezrobotne niepełnosprawne mogą korzystać również ze środków pochodzących z innych źródeł, w tym z Funduszu Pracy. W ramach tych środków w 2017 roku zaktywizowano 47 osób:

- 13 osób uzyskało zatrudnienie w ramach robót publicznych
- 1 osoba uzyskała zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych,
- 20 osób podjęło staż,
- 8 osób rozpoczęło prace społecznie użyteczne,
- 2 osoby rozpoczęły pracę w ramach refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy,
- 3 osoby rozpoczęły szkolenie.

3. Upowszechnianie i udostępnianie informacji związanych z problematyką zatrudnienia osób niepełnosprawnych w ramach aktywnych programów rynku pracy poprzez opracowywanie ulotek i materiałów promocyjnych

Powiatowy Urząd Pracy w Płocku systematycznie upowszechnia informacje związane z problematyką zatrudnienia osób niepełnosprawnych w ramach aktywnych programów rynku pracy. Odbywa się to w bezpośrednich kontaktach z pracodawcami, osobami niepełnosprawnymi, poprzez artykuły w prasie, audycje radiowe, programy telewizyjne oraz poprzez Internet (strona internetowa PUP w Płocku). Na bieżąco są również do dyspozycji ulotki informacyjne dotyczące powyższej tematyki.

4. Odpowiedni dobór osób niepełnosprawnych do poszczególnych programów aktywnych realizowanych przez tutejszy Urząd

Osoby niepełnosprawne borykają się z większymi trudnościami w poruszaniu się po rynku pracy, niż osoby pełnosprawne. Zdobywanie zatrudnienia wymaga od nich dużego wysiłku ale jednocześnie jest

nieocenionym elementem w procesie rehabilitacji społecznej. Dlatego bardzo ważne jest udzielanie odpowiednio ukierunkowanego wsparcia w ramach udziału w aktywnych programach rynku pracy.

Dobór kandydatów do poszczególnych programów odbywa się przy udziale doradców klienta, których zadaniem jest zbadanie predyspozycji zawodowych każdej z kierowanych osób z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, uniemożliwiających wykonywanie niektórych prac. Ostateczną decyzję o możliwości wykonywania pracy na danym stanowisku podejmuje lekarz medycyny pracy, a w przypadku programu doposażenia/wyposażenia stanowiska pracy – również Państwowa Inspekcja Pracy.

IV. Aktywizacja osób niepełnosprawnych w kierunku rozwoju małej przedsiębiorczości

1. Wspieranie procesu powstawania nowych podmiotów gospodarczych poprzez przyznawanie bezrobotnemu jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych przewiduje jednorazowe dofinansowanie dla osób niepełnosprawnych rozpoczęcia działalności gospodarczej.

O przyznanie jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej bądź wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej może ubiegać się osoba niepełnosprawna, która jest zarejestrowana w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna lub poszukująca pracy nie pozostająca w zatrudnieniu.

Kwota przyznawanych środków nie może przekroczyć 15-krotności przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu podpisania umowy, podlega negocjacji a jej wysokość jest uzależniona przede wszystkim od :

- przewidywanych efektów ekonomicznych przedsięwzięcia,
- kalkulacji kosztów uruchomienia działalności w ramach wnioskowanych środków,
- wysokości środków własnych wnioskodawcy.

W/w środki udzielane są w szczególności na zakup maszyn, urządzeń oraz wyposażenia niezbędnego do rozpoczęcia działalności gospodarczej i na zakup surowców, materiałów oraz towarów koniecznych do jej uruchomienia.

Osoba niepełnosprawna, której zostały udzielone środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej zobowiązana jest do jej prowadzenia przez okres co najmniej 24 miesiące.

W 2017 roku Powiatowy Urząd Pracy w Płocku udzielił 2 osobom niepełnosprawnym jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Środki pochodziły z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

2. Upowszechnianie i udostępnianie informacji związanych z problematyką samozatrudnienia osób niepełnosprawnych poprzez opracowywanie ulotek i materiałów informacyjnych oraz udzielanie porad doradczych

Powiatowy Urząd Pracy w Płocku systematycznie upowszechnia wśród osób niepełnosprawnych informacje związane z problematyką samozatrudnienia. Odbywa się to w bezpośrednich kontaktach z osobami niepełnosprawnymi, poprzez artykuły w prasie, audycjach radiowych oraz poprzez Internet (strona internetowa PUP w Płocku). Na bieżąco są również do dyspozycji osób ulotki informacyjne dotyczące powyższej tematyki.

W Powiatowym Urzędzie Pracy odbywają się spotkania podczas których przekazywane są informacje dotyczące instrumentów wsparcia ułatwiających zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej oraz możliwości finansowania biznesu przez różne instytucje działające w tym obszarze ze szczególnym uwzględnieniem programów realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Płocku oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie – Filia w Płocku oraz inne organizacje pozarządowe wspierające osoby niepełnosprawne.

Podczas spotkań prowadzone są również konsultacje doradcze mające na celu uświadomienie uczestnikom czynników mających wpływ na powodzenie na rynku nowo powstałej firmy, przede wszystkim: odpowiedni poziom motywacji, determinacja w dążeniu do celu, odpowiedzialność, samodzielność

i kompetencje społeczne. Spotkania są też okazją do określenia zalet i wad prowadzenia własnego biznesu.

Podsumowanie

Reasumując należy podkreślić, iż konieczne są działania zmierzające do wspierania pracodawców – tak aby zatrudnianie niepełnosprawnych przez przedsiębiorców w warunkach gospodarki rynkowej nie oznaczało dla nich z góry obciążenia i było refundowane. To, iż w gronie swych pracowników mieć będą ludzi niepełnosprawnych powinno stać się zjawiskiem naturalnym, przynoszącym określone korzyści i pracodawcy i pracownikowi. Należy podkreślić, że praca dla osób niepełnosprawnych ma nie tylko wartość ekonomiczną, uzupełniającą zwykle skromne dochody z renty inwalidzkiej, ale przede wszystkim oznacza wyrwanie się z izolacji społecznej i możliwości samorealizacji.